

13 картка

Уміння бачити й цінувати різноманіття

Усі ми різні. Кожна людина має свій досвід, зовнішність, уподобання, спосіб мислення чи поведінки. Одні гучні, інші — тихі. Хтось швидкий, хтось обережний. Хтось багато говорить, а хтось любить мовчати. Хтось говорить українською чи англійською, а хтось — ромською чи жестами — все це і є різноманіття, з яким ми зустрічаємося щодня. Дітям все цікаво і вони проявляють інтерес до всього довкола, пізнаючи світ. Так, зустрічаючись з новими людьми, малюки граються поруч, спостерігають одне за одним і часом помічають відмінності між людьми.

Відтак, незалежно від мови, кольору шкіри, особливостей розвитку чи звичок дорослі, що поруч мають сприяти формуванню поваги до інших, розвитку емпатії, коли дитина вчиться ставити себе на місце іншого: “Як йому чи їй?”.

Коли ми взаємодіємо і приймаємо інших такими якими вони є, нам стає легше приймати й себе з усіма особливостями. Так зростає впевненість у собі.

Зростаючи, діти або вчаться бачити в кожному цінність, або наслідують упередження, які їм нав'язують дорослі. Тому саме у садочку важливо почати плекати вміння приймати, поважати, взаємодіяти.

Діти наслідують моделі поведінки дорослих, спостерігають, щоб отримати необхідні підказки, як реагувати на відмінності, які помічають. Те, як вихователі спілкуються з між собою, як звертаються до дітей та їхніх батьків слугує прикладом взаємодії з іншими.

Впродовж тижня розвиватимемо такі компетентності:

Цінності	Ставлення	Уміння	Знання та критичне розуміння
Повага до людської гідності та прав людини Визнання цінності культурного різноманіття	Відкритість до інших культур, переконань та відмінних світоглядів і практик Повага	Мовні, комунікативні вміння та багатомовність Уміння співпрацювати	Знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування

[“Рамка компетентностей для культури демократії”](#)

Завдання для вихователя

- Формувати в дітей поняття «різноманіття» (усі люди різні, і всі вони заслуговують на повагу)
- Учити дітей бачити спільне та відмінне в людях
- Формувати в дітей навичку взаємодіяти з різними людьми

Очікувані навчальні результати

- Відстоює думку, що до кожної людини слід ставитися гуманно та з повагою до її гідності
- Висловлює думку про те, що слід сприяти комунікації та діалогу між людьми різного культурного походження
- Виявляє інтерес до вивчення переконань, цінностей, традицій та світогляду інших людей
- Виявляє готовність взаємодіяти з людьми, які сприймаються як інші
- Виявляє повагу до ґендерних відмінностей
- Здатен/-на розпізнати різні способи спілкування, що використовуються принаймні в одній з інших соціальних груп чи культур
- Здатен/-на ефективно та з повагою працювати з іншими людьми
- Може пояснити, як тон голосу, візуальний контакт та мова тіла допомагають під час спілкування

Необхідні матеріали: олівці, фломастери, плакат “Я особливий/особлива”, клубок ниток (чи м’яч), аркуші паперу у вигляді пазла (враховуючи кількість дітей у групі).

Крок 1. ЗУСТРІЧ У КОЛІ (20 хв.)

Мета: створити атмосферу, щоб діти почувалися комфортно, налаштувалися на спілкування, мали можливість фантазувати й обирати. Заохочуйте кожну відповідь.

1. Попросіть дітей сісти в коло. Запитайте якими мовами та які форми вітання діти знають.
2. Запропонуйте дітям привітатися різними мовами (“Привіт”, “Вітаю”, “Доброго ранку” “Hello”, “Hi!” (англ.), “Bonjour” (франц.), “Калімера” (“Добрий ранок” грецькою) та інші).

3. Підведіть підсумок, що всі ми різні, маємо різний зовнішній вигляд, можемо спілкуватися різними мовами, але однаково цінні і рівні у своїх правах.

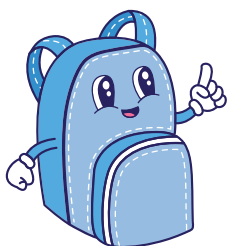
Обговорення історії в колі

Одного дня хлопчики з захопленням грали “у поліцейських”: їздили машиною із сиреною по килимку, передавали щось по рації, намагаючись затримати “грабіжника”. Аліна, яка дуже любила дивитись “Щенячий патруль”, почула звуки патрульної машини. Дівчинка підбігла й попросилася до гри. Макар відповів: “Ні, у цю гру дівчата не грають”, — і продовжив рух автівкою.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Що відчувала Аліна? Чому?
- Чи був у вас схожий досвід? Поділіться, будь ласка.
- Як ви гадаєте, поліцейськими працюють тільки чоловіки? Чи бачили ви жінок-поліцейських? Чи бувають ігри для хлопчиків і для дівчаток?
- Що б ви зробили на місці Макара?

Формулюємо **“Правила в наплічник”** разом з дітьми:

- Ми всі різні — і це чудово!
- Кожна людина є цінною.
- Ми раді всім у нашій групі (спільноті).

Крок 2. **ГРА НА ВИБІР** (15 хв.)

“Я особливий/особлива”

Роздайте дітям плакати і олівці/фломастери. Зачитайте, що написано у кожній кульці. По черзі підійдіть до кожної дитини і допоможіть написати і обрати, що зобразити, щоб влучно описати кожного з них.

Зробіть спільну галерею з готових плакатів, розмістивши їх на стіні на зручному для дітей рівні. По черзі обговоріть кожну роботу і похваліть дітей за те, які вони всі добрі, чуйні, талановиті. Запитайте, що нового діти дізналися одне про одного? Чи є в них щось схоже з друзями? Підсумовуючи роботу, підкресліть позитив того, що всі діти мають різні вподобання, таланти і всі вони чудові і по-своєму особливі — це і робить нашу групу чи спільноту цікавою, різноманітною і нам так подобається гратися разом, вчитися новому!

Я особливий/особлива!

Прочитайте і завершіть речення у кульках нижче.

Моє ім'я _____

Я хороший
друг, бо

Мені добре
вдається

Я старанно
працював(ла),
щоб покращити/
навчитися/опанувати

Я горжусь
собою, коли

Я маю талант

Я добре працюю
в команді, бо

Я дбаю про
свою сім'ю, коли

Я особливий
тому що

Я цінна
частина спільноти

Я хороший
громадянин

“Веселий клубочок”

Попросіть дітей об’єднатися в коло.

Діти кидають у колі клубок ниток (чи м’яч) одне одному і промовляють: “Моя улюблена іграшка...”, або “Моя улюблена гра...”, або “Моя улюблена страва...” тощо.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Що тебе здивувало/потішило під час гри?
- Що із того, що ти почув/ла від інших, тобі також подобається?
- Чому у людей можуть бути різні вподобання?

“Вгору-вниз”

Попросіть дітей об’єднатися в коло і присісти. Поясніть, що вихователь називатиме одну ознаку. Діти, для кого це характерно, повинні встати. Наприклад, вихователь каже: я люблю осінь, літо, зиму, сніг, море, маю окуляри, люблю танцювати, люблю читати/слухати казки, одягнений у джинси, маю довге/коротке волосся тощо.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Як ти почувався(лася) під час гри?
- Як тобі було коли ти вставав(ла) разом з іншими? Що це означає?
- Як було тим, хто залишався сам(а) стоячи чи присівши? І чому?
- Що, на вашу думку, ми можемо навчитися через таку гру?

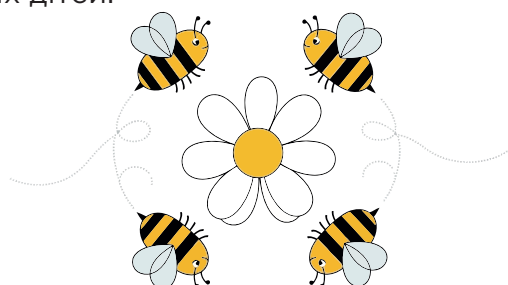
Крок 3. ОРГАНІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГРУПАХ (20 хв.)

1. “Бджоли”

Попросіть дітей стати в коло. Поясніть правила: вихователь голосно говорить слово: “Бджоли” — діти уявляють себе бджолами і “літають”, “дзижчать” у груповій кімнаті. Коли діти почують слова: “Бджоли, у вулик по 4”, — об’єднуються в групи по 4.

Кожна мала група повинна знайти, що їх об’єднує (наприклад, у нас усіх є білий колір на одязі, ми любимо зиму тощо). Повторіть гру декілька разів. Щоб урізноманітнити можна також формувати групи у трійки, щоб залучити до активної діяльності всіх дітей.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Наскільки легко чи важко було знаходити спільні риси між “бджолами” у вулику?
- Що нового ви сьогодні дізналися про своїх друзів?
- Як ви підтримували і допомагали одне одному?
- Чи побачили ви якісь відмінності між собою? Що саме?
- Як працювалося у різних командах?

2. “Спільний пазл нашої групи”

1. Підготуйте аркуші паперу у вигляді пазла, враховуючи кількість дітей у групі, щоб в результаті утворилося одне панно.
2. Роздайте дітям аркуші-пазли і попросіть намалювати автопортрет та написати своє ім'я (допоможіть написати ім'я, тим хто не може це зробити самостійно). Передбачте, щоб по одному пазлу залишити також для дорослих, що працюють у групі і зобразіть свої портрети на пазлах.
3. Зберіть усі портрети і складіть разом з дітьми пазл (див. малюнок).
4. Знайдіть разом місце в кімнаті, де ви його розмістите.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Що ми робили разом? Як вам працювалось?
- Як вам вдалося скласти пазл в єдину картину?
- Що вам допомагало? Чи були якісь труднощі?
- Які емоції ви відчували

Ця активність допоможе дітям побачити ще раз, що всі ми індивідуальні і різні та попри всі відмінності ми дружимо, граємося і навчаємося разом. Різноманіття нас збагачує, це цінність, яку нам треба оберігати.

Рекомендації та додаткові ресурси на тиждень

1 Говоріть з дітьми про важливість взаємодіяти з різними дітьми та бачити й цінувати різноманіття.

Моделюйте фрази поваги: “У нас усі різні – і це добре!”, “Ми можемо навчатися одне в одного”. Помічайте у дітях особливе і кажіть про це з любов’ю та повагою.

Читайте історії про різних героїв і обговорюйте, що вони відчувають, з якими ситуаціями стикаються. Нагадуйте дітям, що важливо всіх приймати до гри, не залишаючи нікого осторонь.

Розкажіть про різні національності, які живуть в Україні. Можна повісити карту України у груповій кімнаті і помітити “прапорцями”, хто де народився, хто переїхав з іншого регіону, попередньо запитавши в батьків. Поговоріть про родинні традиції, свята, традиційні страви для кожної родини чи регіону, мови національних меншин.

Організуйте тематичний тиждень, щоб кожного дня діти дізнавалися щось цікаве про жителів тієї чи іншої країни, їхню культуру, кухню. Наприкінці продумайте активність для підсумку проведеної роботи.

2 **Давайте дітям прості завдання, які допоможуть їм вчитися бачити й цінувати різноманіття і взаємодіяти з іншими.**

Упродовж тижня практикуйте з дітьми різні активності в парах, трійках, малих групах. Чим більше діти змінюють групи й локації, тим більше соціального досвіду вони набувають, спілкуючись з різними дітьми. Обговорюйте труднощі взаємодії та обов’язково сфокусуйте увагу на тому, що допомагає разом творити, домовлятися, вирішувати різні ситуації.

“Календар днів народжень”

- Запропонуйте дітям створити спільний календар днів народжень.
- Зробіть фото кожної дитини, оберіть кольоровий папір напишіть імена і дати народження дітей та дорослих, що працюють в групі. Оформіть спільний календар. Це можуть бути квіточки, сердечка, кульки тощо (див. приклад).

3 **Заохочуйте до спільної діяльності та обговорення**

Перегляньте та обговоріть разом з дітьми мультфільм [“Про всіх на світі”](#) та мультфільм [«Про малого крота, який хотів дізнатися, хто наклав йому на голову»](#) за мотивами книги Вернера Гольцварта, Вольфа Ерльбруха.

Прочитайте та обговоріть вірш **“Хвости”**
Григорія Фальковича

Сірий вовчик, лев і птах,
Поні волохаті —
Всі з хвостами, при хвостах,
Всі такі хвостаті.
І собаки, і коти,
І слони, і миші:
Де не глянь, хвости, хвости —
З ними красивіше.

Тільки в нас хвостів нема,
Чи то літо, чи зима:
Ні у мами, ні у тата,
Ні у маминого брата.
Ще й сусіди й гості —
Геть усі безхвості.
У такій родині
Сумно жить дитині.

4 **Залучайте до активностей інших дорослих та батьків**

Запропонуйте дітям розпитати в батьків про історію імені (хто назвав, що означає ім’я, на честь кого назвали), про родинні традиції, страви, свята тощо. Упродовж тижня заохочуйте дітей поділитися власними історіями під час зустрічі в колі.